

A kognitív térkép hatása a migráció helyszínének kiválasztására. Magyar hallgatók

Németországban

Juhász Rita

Technische Universität Chemnitz

Ez előadás célja a migrációs elméletek hiányosságát pótoló „kognitív reprezentáció befolyásolt migrációs döntés” bemutatása a Németországban tanuló magyar hallgatók példáján.

Ennek érdekében a következő hipotézis került megfogalmazásra: a magyar hallgatók életük folyamán a különböző kognitív kategóriákban sokkal több információt raktároztak el Németországról, mint más országokról. A kognitív térképezés szabályainak megfelelően ez döntően befolyásolja a hallgatók döntését a migráció helyszínére vonatkozóan, ebben az esetben ezzel magyarázható Németország kiválasztása.

A „kognitív reprezentáció befolyásolta migrációs döntés” modelljét a szerző annak érdekében dolgozta ki, hogy a migrációs elméletekben tapasztalt hiányosságok egy részét pótolja. A migrációmakró szintjére vonatkozó elméletek legnagyobb negatívuma, hogy a túlnyomórészt közgazdaságtan magyarázatok egy idealizált embertípusból indulnak ki, az ún. Homo oeconomicusból. Ezzel párhuzamosan megfigyeléseik, csakis a migrációs döntés gazdasági aspektusaira korlátozódnak.

Hasonló hiányosságok jellemzik a mikro-elméletek is, annak ellenére, hogy a migrációt befolyásoló tényezők között szocio-demográfiai indikátorok is szerephez jutnak, továbbra is egy racionálisan megfontolt döntést feltételeznek a migráns részéről. A migráció mezo szintjére koncentráló elméletek gyűjtőpontjában a migráns szociális beágyazottsága került, ezzel viszont elhanyagolják a migráció személyes céljait. Mint De Jong fogalmazott egyedi motiváció és célok nélkül a társadalmi tőke, kapcsolatok külföldön nem okoznak migrációt, ezek a tényezők csupán segítő jellegűek.

Összességében elmondható, hogy a modellek figyelmen kívül hagyják, hogy az általuk azonosított tényezők nem önmagukban hatnak a migrációs döntésre, hanem az információfeldolgozás pszichológiai szabályszerűségeinek megfelelően komplex módon.

Ezt a hiányosságot igyekszik pótolni a „kognitív reprezentáció befolyásolta migrációs döntés” modellje, amennyiben nagy hangsúlyt fektet a kognitív térképek kialakulására és azok használatára a migrációs döntés során. Ebben az esetben kognitív térképezés alatt egy olyan folyamatot ért a szerző, amely során korábbi kognitív kategóriákban tárolt információkból egy új gondolatiképződmény jön létre, a kognitív térkép, amely a cselekvő igényeinek és céljainak megfelelően megmutatja hol és hogyan oldható meg egy adott „térbeli probléma”, ezáltal hogyan valósítható meg a személyes célok. „Térbeli problémával” az egyén akkor konfrontálódik, ha bizonyos igényeit és céljait adott földrajzi hely nem tudja kielégíteni.

Az előadás során ebben az összefüggésben kerül bemutatásra a magyar hallgatói mobilitás. Akiindulási hipotézis bizonyítására a korábban lefolytatott empirikus kutatás adatai kerülnek elemzésre.